

Національний технічний університет України
“Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”
Інститут телекомунікацій та глобального
інформаційного простору НАН України
Вища економіко-гуманітарна школа (Польща)

СТАЛИЙ РОЗВИТОК — ХХІ СТОЛІТТЯ: УПРАВЛІННЯ, ТЕХНОЛОГІЇ, МОДЕЛІ

Дискусії 2017

Колективна монографія

**Київ, Україна
2017**

Narodowy techniczny uniwersytet Ukrainy
“Kijowski Instytut Politechniczny im. I. Sikorskiego”
Instytut telekomunikacji i globalnego informacyjnego przestrzeni NAN Ukrainy
Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna z siedzibą w Bielsku-Białej (Polska)

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ — XXI WIEK: ZARZĄDZANIE, TECHNOLOGIE, MODELE

Dyskusje 2017

Monografia kolektywna

Kijów, Ukraina
2017

УДК 66.012:658.567.1:368.075.8
ББК 65.9(4УКР)-98

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Теплоенергетичного факультету
Національного технічного університету України
“Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”
(Протокол №9 від 28.04.2017)
та Вченою радою Інституту телекомунікацій та глобального
інформаційного простору НАН України (Протокол №3 від 26.04.2017)*

Рецензенти:

чл.-кор. НАН України, д.т.н., проф. Трофимчук О.М. (Інститут телекомунікацій та глобального інформаційного простору НАН України)

д.е.н., проф. Микитенко В.В. (ДУ “Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України”)

д.т.н., проф. Черноусенко О.Ю. (НТУУ “Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”)

д.г.н., проф. Мезенцев К.В. (Київський національний університет ім. Тараса Шевченка)

д.е.н., с.н.с. Пилипів В.В. (Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана)

д.е.н., с.н.с. Чукаєва І.К. (ДУ “Інститут економіки та прогнозування НАН України”)

Сталий розвиток — XXI століття: управління, технології, моделі. Дискусії 2017: колективна монографія / Аверіхіна Т.В., Адамець Т.П., Андерсон Н.В. [та ін.]; НТУУ “Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”; Інститут телекомунікацій та глобального інформаційного простору НАН України; Вища економіко-гуманітарна школа / за наук. ред. проф. Хлобистова Є.В. — Київ, 2017. — 546 с.

Науковий редактор — доктор економічних наук, професор Хлобистов Є.В.

Збережено авторську орфографію, пунктуацію і стилістику.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть автори.

Результати досліджень, оприлюднені в колективній монографії, були обговорені на IV Міжнародній науково-практичній конференції “Сталий розвиток — XXI століття: управління, технології, моделі (наукові читання імені Ігоря Недіна)”, яка відбулася 11-12 травня 2017 року в м. Києві.

Вступне слово	12
Розділ 1. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ	16
1.1. Безпека розвитку регіонів у контексті теорії сталості (<i>Балджи М.Д.</i>)	16
1.2. Методологія дослідження екологічної політики: точки гармонійного дотику теоретичних знань та практичних потреб (<i>Хлобистов Є.В., Зіновчук Н.В.</i>)	23
1.3. Утвердження парадигми сталого інноваційного розвитку в Україні (<i>Гусєв В.О.</i>)	33
1.4. Управління економічною безпекою підприємств ПЕК на основі компетентнісного підходу (<i>Дергачова В.В., Кузнєцова К.О., Ченуша О.С.</i>)	48
1.5. Середній клас — основа сталого розвитку суспільства (<i>Залюбінська Л.М., Скорик М.Л.</i>)	53
1.6. Проблемні питання розвитку національної енергетики в контексті сталого розвитку (<i>Ковшун Н.Е., Мельник О. М., Моцич С.З.</i>)	60
1.7. Наукові підходи щодо екосистемного оцінювання збитків від залпових та інших аварійних забруднень (на прикладі водних ресурсів) (<i>Колмакова В.М.</i>)	70
1.8. О государственной поддержке производителей зеленой электроэнергии (<i>Махнитко А.Е., Варфоломеева Р.В., Баркан В.И.</i>)	77
1.9. Антагонізм ентропійного ринку та сталого розвитку держави (<i>Мостіпака О.В.</i>)	87
1.10. Аналіз тенденцій технологічної конвергенції в контексті розробки стратегій розвитку (<i>Омельяненко В.А.</i>)	96
1.11. Щодо підходу до формування індексу національної безпеки (<i>Полумієнко С.К., Горда С.Є.</i>)	103
1.12. Оцінка потенціалу відновлюваних джерел енергії регіонів України (<i>Сегеда І.В., Марков О.О.</i>)	110
1.13. Вплив асиметричності інформації на економічну безпеку держави, її регіонів та суб'єктів господарювання (<i>Сухоруков А.І.</i>)	115
1.14. Термодинамічна модель суспільного розвитку як модель числової фізичної характеристики суспільних явищ (<i>Хилевич М.В.</i>)	127
1.15. Застосування теорії Лаффера для оптимізації ставки соціальних податків і рівня заробітної плати в Україні (<i>Корольков В.В.</i>)	130

Розділ 2. РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ	135
2.1. Систематика функціонально-цільових завдань інструментальних засобів забезпечення екологічної конкурентоспроможності товаровиробників (<i>Аверіхіна Т.В., Харічков С.К.</i>)	135
2.2. Міжнародна трудова міграція: виклики для сталого розвитку регіонів України (<i>Адамець Т.П.</i>)	153
2.3. Ресурси альтернативної енергетики в системі забезпечення сталого розвитку Карпатського регіону (<i>Архипова Л.М., Мандрик О.М., Приходько М.М., Побігун О.В., Москальчук Н.М.</i>)	164
2.4. Інституціональні інвестори у вирішенні організаційно-фінансових проблем сталого розвитку (<i>Ланко О.О., Крамарев Г.В.</i>)	173
2.5. Місцева політика сталого розвитку за умов децентралізації владних повноважень з урахуванням євроінтеграційних процесів в Україні (<i>Патока І.В.</i>)	182
2.6. Трансформація міжнародного менеджменту під впливом концепції сталого розвитку (<i>Жарова Л.В.</i>)	193
2.7. Устойчивое развитие приграничных регионов Украины (<i>Андерсон Н.В.</i>)	202
2.8. Роль активизации инновационного потенциала Украины в решении задач устойчивого развития (<i>Соловьев В.П., Ночвай В.И.</i>)	210
2.9. Сентиментальный школьный туризм поляков в Украине как основа устойчивого трансграничного сотрудничества (<i>Томчевска-Попович Н., Хлобыстов Е.В.</i>)	226
2.10. Алгоритм децентралізованого управління природними ресурсами України (<i>Лицур І.М., Махінько Р.Г.</i>)	234
2.11. Виробниче забруднення в оцінці життєвого циклу продукту (<i>Комариста Б.М., Бендюг В.І.</i>)	238
2.12. Удосконалення нормативно-правового забезпечення для вирішення еколого-економічних проблем (<i>Баштова М.О.</i>)	246
2.13. Взаємозв'язок і взаємодія промислової та енергетичної політики в контексті забезпечення сталого розвитку (<i>Дейнеко Л.В.</i>)	255
Розділ 3. МАТЕМАТИЧНІ МОДЕЛІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	260
3.1. Застосування контрактів повідомлень для захисту та обмеження неконтрольованого використання WCF-сервісів (<i>Гайдаржи В.І., Ляшенко О.В.</i>)	260
3.2. Розподілена система управління обчислювальними експериментами (<i>Гайдаржи В.І., Кобичев Р.В.</i>)	269
3.3. Паралельні алгоритми навчання нейронних мереж (<i>Беленок Б.І., Смаковський Д.С.</i>)	277
3.4. SMART GRID як концепція сталого розвитку електроенергетики за кордоном і в Україні (<i>Караєва Н.В., Сатур Б.О.</i>)	281

3.5. Особливості подання матеріалу в адаптивній системі дистанційного навчання (<i>Каравацький М.В., Кузьмініх В.О.</i>)	289
3.6. Огляд заходів і можливостей автоматизації розробки і впровадження навчальних курсів зі створенням онтологій (<i>Костенко І.П., Кублій Л.І.</i>)	296
3.7. Захист мережі шляхом синтаксичного аналізу трафіку (<i>Медведєв В.Є., Медведєва В.М.</i>)	300
3.8. Аналитическое решение задачи о дифракции плоской электромагнитной волны (<i>Ногин Н.В.</i>)	305
3.9. Програмний комплекс оцінки потенційних еколого-економічних збитків від місць видалення твердих побутових відходів (<i>Рогожин О.Г.</i>)	308
3.10. Підсистема деформаційного моделювання динамічних об'єктів на основі полікоординатних перетворень (<i>Сидоренко Ю.В.</i>)	319
3.11. Трипараметрична модель інформаційного впливу на гомогенну суспільну страту (<i>Стативка Ю. І.</i>)	324
3.12. Консолідація даних з використанням стохастичних методів оптимізації (<i>Хомицький В.С., Кузьмініх В.О.</i>)	331
3.13. Система шифрування на основі виконання операцій на еліптичних кривих (<i>Тарнавський Ю.А., Канівець О.В.</i>)	339
3.14. Імплементация схеми автентифікації Draw a Secret з фоновим зображенням на базі платформи .NET (<i>Єфіменко О.С., Тарнавський Ю.А.</i>)	343
3.15. Забезпечення захисту WEB-систем за базовими загрозами (<i>Тобілко А.О., Кублій Л.І.</i>)	347
Розділ 4. ПРАКТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	355
4.1. Sustainable development of megacities on the basis of the introduction of new ecological-energy paradigm (<i>Varlamov, O. Dashchenko, K. Romanova</i>) — Стійкий розвиток мегаполісів на основі реалізації нової еколого-енергетичної парадигми (<i>Варламов Г.Б., Дащенко О.П., Романова К.О.</i>)	355
4.2. Комп'ютеризація акме-освіти та акме-науки на сучасному етапі сталого розвитку суспільства (<i>Антонов В.М.</i>)	358
4.3. Освіта і наука — як рушій сталого розвитку творчого гендерного потенціалу акме-Особи (<i>Антонов В.М., Антонова-Рафі Ю.В.</i>)	362
4.4. Пріоритети розвитку ядерної та відновлюваної енергетики в Україні відповідно до вимог сталого розвитку (<i>Біла С.О.</i>)	368
4.5. Реалізація принципів сталого розвитку при підготовці фахівців з технологій захисту навколишнього середовища (<i>Боголюбов В.М.</i>)	375
4.6. Проблеми та перспективи української енергетики як елементу сталого розвитку держави (<i>Дергачова В.В., Колешня Я.О.</i>)	383
4.7. Рекомендації щодо техніко-економічного обґрунтування вибору енергоефективного обладнання та спростування деяких міфів енергозбереження (<i>Мамалига В.М., Горб І.Ю.</i>)	388
4.8. Сучасні соціально-відповідальні практики бізнесу в Україні (<i>Деліні М.М.</i>)	394

4.9. Державне замовлення на підготовку фахівців, науково-педагогічних та робітничих кадрів у контексті забезпечення конкурентоспроможності робочої сили (<i>Львів Л.М.</i>)	401
4.10. Особенности управління знаннями в системі інноваційного розвитку організації (<i>Ілляшенко С.Н.</i>)	409
4.11. Фінансовий інжиніринг в інноваційних проєктах (<i>Краскевич В.Є., Селіванова А.В.</i>)	417
4.12. Генезис створення екологічної небезпеки від евтрофікації поверхневих вод водосховищ Дніпровського каскаду та ефективна стратегія її мінімізації (<i>Козловська Т.Ф., Никифоров В.В., Мальований М.С.</i>)	420
4.13. Дослідження технології біологічного очищення інфільтратів Грибовицького сміттєзвалища в аеробній лагуні (<i>Мальований М.С., Жук В.М., Слюсар В.Т., Серєда А.С.</i>)	429
4.14. Реалізація принципів сталого розвитку в агропродовольчій сфері регіону (<i>Самофатова В. А.</i>)	439
4.15. Напрями удосконалення стратегії управління вищою освітою як фактора економічного розвитку держави (<i>Пішеніна Т.І.</i>)	450
4.16. Перспективи нової системи охорони здоров'я в Україні (<i>Корнійчук О.П.</i>)	456
4.17. Забезпечення сталого розвитку малих міст України (на основі реалізації моделі "Зелене місто") (<i>Жукова Н.В.</i>)	461
4.18. Екологічна політика проєктного рівня для відновлювальної енергетики (<i>Хлобистов Є.В., Сєєда І.В., Трикуш Н.П.</i>)	470
4.19. Турбота про спільне благо як функція держави (<i>Марушевський Г.Б.</i>)	478
4.20. Маркетинг інноваційної діяльності в природопользованні як інструмент реалізації екологічного відповідального бізнесу (<i>Садченко Е.В.</i>)	486
4.21. Економіко-екологічні механізми економічного стимулювання природопользовання (<i>Садченко Е.В., Никола С.О.</i>)	497
4.22. Підприємцтво і зелена модернізація для досягнення стійкого розвитку національних економік (сравнительний опыт Беларусі і України) (<i>Тетеринец Т.А., Хлобыстов Е.В.</i>)	508
4.23. Бар'єри і перспективи розвитку зеленої модернізації економіки України (<i>Потапенко В.Г., Хлобыстов Е.В., Корнатовски Р.Б.</i>)	519
4.24. Сталі розвиток територіальних громад: особливості в умовах децентралізації (<i>Хлобистов Є.В., Чечель А.О.</i>)	526
Висновки	536
Список авторів	540

сталого місцевого розвитку. Тому мета реформ організації територіального управління та місцевих інститутів влади в Україні повинна полягати в забезпеченні сталого розвитку місцевих громад на основі балансу економічних, екологічних та соціальних аспектів.

2.6. Трансформація міжнародного менеджменту під впливом концепції сталого розвитку²⁶⁶

Сталий розвиток вже давно із філософської та наукової теорії перетворився на світоглядний імператив, що визначає напрям розвитку держав у всьому світі. Втілення постулатів сталого розвитку може відбуватися на різних рівнях — від міждержавного до локального, а також на рівні підприємств, особливо якщо їх діяльність носить міжнародний або транснаціональний характер.

Дослідженнями сталого розвитку як формуючої сучасний простір для розвитку менеджменту теорії присвячено численні праці, зокрема, проблемам корпоративної відповідальності бізнесу²⁶⁷, розвитку сталого та зеленого стилів управління²⁶⁸, оновленню підходів до розуміння менеджменту²⁶⁹ тощо. Проте ряд питань щодо зміни у зовнішньому середовищу та пошуку відповідних відповідей на ці виклики в сфері менеджменту залишаються недостатньо вивченими.

Наразі зовнішнє середовище у якому діють міжнародні фірми формується під впливом міжнародних угод та планів дій, що є дороговказом для коригування політик на всіх рівнях. Наприклад, у Порядку денному для сталого роз-

266 Автор Жарова Л.В.

267 Welford R. Hijacking Environmentalism: Corporate Responses to Sustainable Development. — NY: Talor&Frances, 1997 — 268 p.; Social Change and Conservation / Ed. Krishna B. Ghimire — London: Earthscan, 1997. — 341 p.; Sustainability Accounting and Accountability / Ed. Jan Bebbington, Jeffrey Unerman, Brendan O'Dwyer. — London & NY: Routledge, 2014 — 300 p.; Шрамко, І. І. Природне агровиробництво сільськогосподарських підприємств у концепції сталого розвитку. Young, 2016, 31.4.

268 Making Ecopreneurs: Developing Sustainable Entrepreneurship / Ed. Michael Schaper. — NY: Talor&Frances Group, 2005. — 321 p.; Grassroots Environmental Action: People's Participation in Sustainable Development / Ed. Dharam Ghai, Jessica M. Vivian — London & NY: Routlandge, 2004. — 352 p.; Ризик-менеджмент сталого розвитку енергетики: інформаційна підтримка прийняття рішень / За Караєва Н.В., Войтко С.В., Сорокіна Л.В. — К: Альфа-реклама, 2013. — 308 с.; Стратегія сталого розвитку (туристична галузь) / В.М. Ісаєнко, К.Д. Ніколаєв, К.О. Бабікова та ін. — К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. — 295 с.; Мельник, Л. М. Перспективи та напрями екологізації діяльності промислового підприємства у контексті сталого розвитку. — 2014.

269 Rodrigo Lozano. Advancing Higher Education for Sustainable Development: international insights and critical reflections / Rodrigo Lozano, Francisco J. Lozano // Journal of Cleaner Production — Volume 48. — June 2013, Pages 3-9; Seaweed as innovative feedstock for energy and feed — Evaluating the impacts through a Life Cycle Assessment Original / Michele Seghetta, Daina Romeo, Martina D'Este, Merlin Alvarado-Morales, Irini Angelidaki, Simone Bastianoni, Marianne Thomsen // Journal of Cleaner Production — Volume 150 — 1 May 2017, Pages 1-15; Андрушків Б.М. Інтеграція екологічної складової у практичне виробниче середовище з метою забезпечення сталого розвитку підприємства / Б.М. Андрушків, Л.М. Мельник // Вісник ЖНАЕУ. — 2015. — № 1 (47), т. 1. — С. 69-75; Zharova L. Rethinking the international management in framework of sustainable development / Zharova L. // Міжнародна науково-практична конференція “Міжнародні економічні відносини та сталий розвиток”, м. Суми, 5-6 травня 2017 року.

витку на період до 2030 р. узагальнено викладено план дій для, які узагальнено у 17 цілях та 169 завданнях. Порядок спрямований на зміцнення миру за умов свободи для всіх та є продовженням роботи, що було розпочато в рамках Декларації тисячоліття, але не біло завершено за рядом цілей. Запропоновані цілі носять комплексний та неділимий характер та мають забезпечувати збалансованість всіх компонентів сталого розвитку — економічного, соціального та екологічного. Цілі включають, зокрема:

1. Повсюдна ліквідація бідності у всіх її формах.
 2. Ліквідація голоду, забезпечення продовольчої безпеки і поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства.
 3. Забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх в будь-якому віці.
 4. Забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти, та заохочення навчання протягом усього життя для всіх.
 5. Забезпечення гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок і дівчаток.
 6. Забезпечення наявності і раціонального використання водних ресурсів і санітарії для всіх.
 7. Забезпечення загального доступу до недорогих, надійним, сталим і сучасним джерелам енергії.
 8. Сприяння поступальному, всеохоплюючому сталому економічному зростанню, повної і продуктивної зайнятості та гідної роботи для всіх.
 9. Створення сталої інфраструктури, сприяння всеосяжній і сталій індустріалізації та інноваціям.
 10. Скорочення нерівності усередині країн і між державами.
 11. Забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості і екологічної стійкості міст і населених пунктів.
 12. Забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва.
 13. Вжиття термінових заходів по боротьбі зі зміною клімату і його наслідками.
 14. Збереження та раціональне використання океанів, морів і морських ресурсів в інтересах сталого розвитку.
 15. Захист і відновлення екосистем суші і сприяння їх раціональному використанню, раціональне лісокористування, боротьба з опустеленням, припинення процесу деградації земель і припинення втрати біорізноманіття.
 16. Сприяння побудові миролюбного і відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних і заснованих на широкій участі установ на всіх рівнях.
 17. Зміцнення засобів здійснення і активізація роботи в рамках Глобального партнерства в інтересах сталого розвитку.
- Виокремлено глобальний, регіональний (макрорегіональний) і національний рівень імплементації цілей, що формують зовнішнє середовище організації та впливатиме на її менеджмент.

На національному рівні реалізація Порядку денного передбачає розробку національних програм із амбітними цілями, що охоплюють всі аспекти глобального Порядку денного ат проведення регулярного та всеохоплюючого моніторингу прогресу на національному та субнаціональному рівнях. Цілі повинні враховувати інтереси корінних народів, громадянського суспільства, приватного сектору та інших зацікавлених сторін. Наголошується на тому, що ініціаторами розробки таких стратегічних пріоритетів та моніторингу прогресу з їх досягнення повинні бути самі країни, як зацікавлені сторони.

На регіональному рівні передбачається співпраця регіональних та субрегіональних комісій для корегування та адміністрування регіональних процесів щодо забезпечення сталого розвитку на основі проведення національних оглядів (моніторингу) та сприяння створенню глобальних оглядів щодо виконання положень Порядку денного.

Глобальний рівень є найбільш загальним та узагальнюючим і потребує максимальних зусиль з кооперації та комунікацій, обміну досвідом та його систематизацією та узагальненням, інформаційного обміну. На цьому рівні можливо здійснювати політичне та методичне керівництво та формулювати рекомендації для збільшення ефективності на регіональному та національному рівнях.

Для менеджменту на міжнародному рівні рівень впливу мікро та макросередовща буде залежати від його специфіки й вибраної моделі управління (рис. 1). Чим більш істотним є вплив глобальних тенденцій, тим більше компанії доводиться дослухатись до сучасних теорій та панівних ідеологій, одними з яких наразі є сталий розвиток, екоорієнтованість та соціальна відповідальність. Зауважимо, що сталий розвиток не повинен обмежуватися виключно екологічними аспектами взаємодії компанії й суспільства, він також включає соціальні складові, зокрема рівність і недискримінацію. Саме на цих аспектах міжнародного менеджменту ми зупинимося далі.

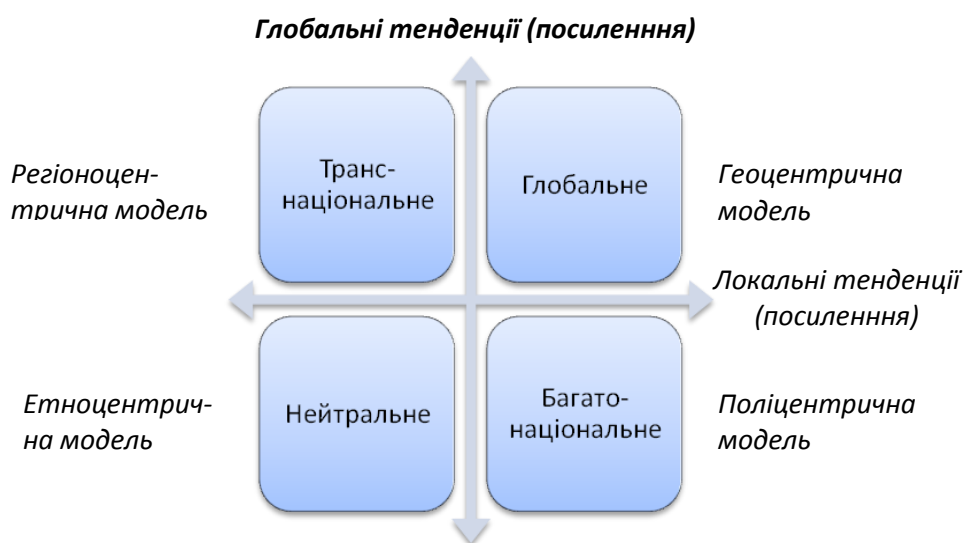

Рисунок 1. Модель управління залежно від сили впливу локальних і глобальних складових середовища на діяльність фірми

Вибір саме соціальної складової сталого розвитку, як формуючої основи міжнародного менеджменту виходить також із сучасних тенденції що свідчать не просто про ускладнення зовнішнього середовища а й розмивання границь між внутрішнім та зовнішнім середовищем (рис. 2). Таким чином декларування організацією роботи в рамках цілей сталого розвитку не може обмежуватись виключно зовнішніми проявами та технологічними змінами, що зменшують вплив на навколишнє середовище, навіть проведення соціальних компаній та перегляд реклами не є достатнім. Наразі сталий розвиток компанії повинен починатись із самої компанії, більш того великі транснаціональні та багатонаціональні компанії можуть стати ініціаторами сталого розвитку в регіоні, що зрештою буде економічно вигідним для всіх.

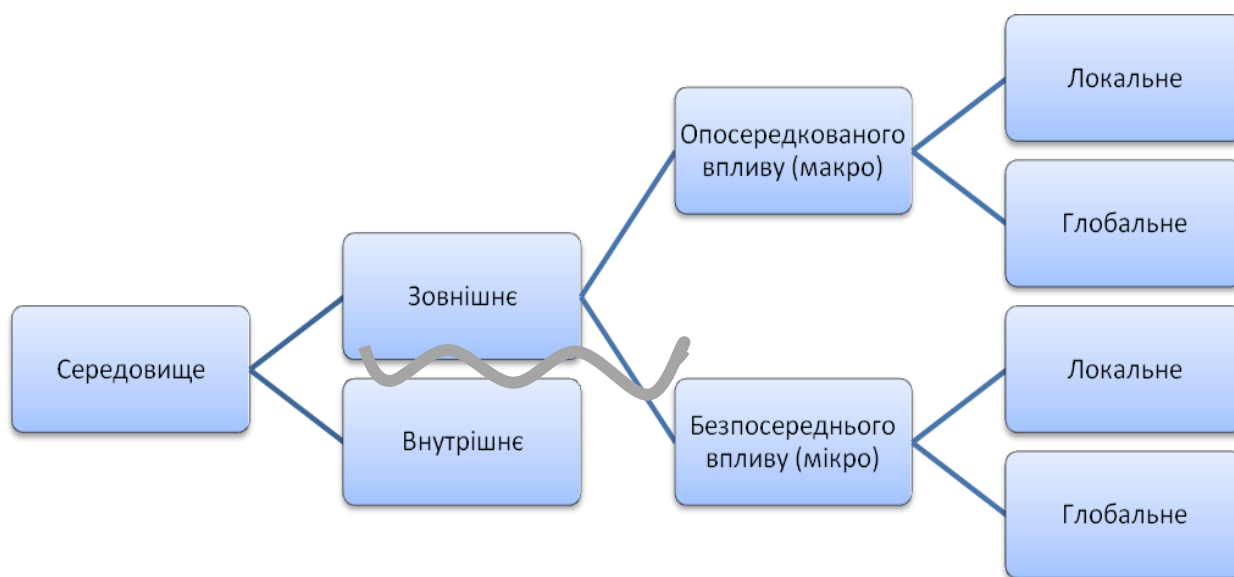

Рисунок 2. Середовище фірми

Дослідження Міжнародного інституту МакКінсі²⁷⁰ показали, що недискримінаційна економіка забезпечить додаткові 28 трлн. дол. (або 26%) до щорічного глобального ВВП до 2025 р. у порівнянні із нинішньою ситуацією. Реалізація економічної моделі повної гендерної рівності за впливом буде приблизно дорівнювати спільному впливу економік США та Китаю. Навіть реалізація менш оптимістичного сценарію — “кращий у регіоні”, за яким істотні зміни відбуватимуться лише у найбільш впливовій та економічно розвинутій країні в регіоні, зростання ВВП складатиме 12 трлн. дол.

Було визначено 10 географічних умовно однорідних “зон впливу” (рис. 3), де реалізація гендерної політики на макрорівні зачіпатиме більш ніж 75% жіночого населення. Глобальні зони впливу мають споріднені соціально-економічні умови, але проблемні питання можуть бути узагальнені для всіх — неврахування неоплачуваної роботи та часу, що витрачений на неї; менше юридичних прав; відсутність представництва у владі; високий рівень насильства.

270 McKinsey Global Institute [On-line resource] — Retrieved from: <http://www.mckinsey.com/mgi/overview>

Було узагальнено виокремлено 6 напрямків для подолання гендерного розриву: фінансові стимули і підтримка; технології та інфраструктура; створення економічних можливостей; розвиток компетенцій; пропаганда та підвищення рівня обізнаності; і закони і політики. Боротьба з гендерною нерівністю обов'язково призведе до змін всередині підприємств, приватні ініціативи займатимуть активну роль в взаємодії з урядами та неурядовими організаціями.

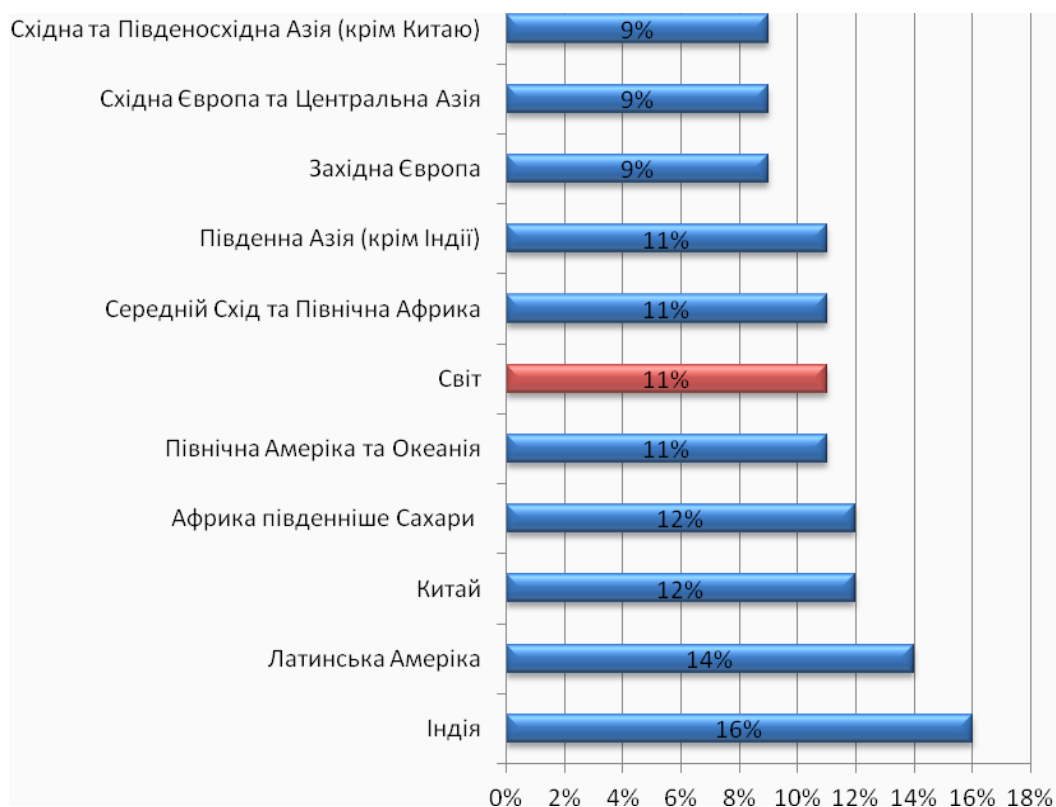

Рисунок 3. Зміни ВВП при реалізації сценарію “кращий у регіоні”²⁷¹

Важливість всеохоплюючого недискримінаційного підходу було зазначено у новій Гендерній стратегії на період 2016-2023 рр. “Гендерна рівність, скорочення бідності та інклюзивність зростання” опублікованої Всесвітнім банком²⁷². У стратегії визначено 3 основоположні цілі:

- 1) поліпшення якості людського капіталу, таких як освіта, охорона здоров'я і соціальний захист;
- 2) збільшення економічних можливостей, у тому числі усунення дискримінації при отриманні робочих місць і власності і контролю над активами;
- 3) зростання участі жінок та залучення чоловіків і хлопчиків до обговорення гендерних питань.

271 The power of parity: how advancing women's equality can add \$12 trillion to global growth (Sept. 2015)/ McKinsey Global Institute report [On-line resource] — Retrieved from: <http://www.mckinsey.com/global-themes/employment-and-growth/how-advancing-womens-equality-can-add-12-trillion-to-global-growth>

272 World Bank releases new gender strategy [On-line resource] — Retrieved from: <http://www.brettonwoodsproject.org/2016/02/world-bank-releases-gender-strategy/>

Переосмислення державної політики на засадах гендерної рівності може відбуватися на основі врахування та дотримання прав людини, а саме²⁷³:

— формування альтернативних підходів до зростання ВВП, і перегляд зниження рівня інфляції і статичної ефективності в якості основних цілей економічної політики.

— гендерночутливі економічні права — сприйняття гендерної рівності і розширенні участі жінок в більш широкому сенсі — як правам людини, а не тільки через збільшення ефективності або продуктивності, та інвестиційної віддачі.

— створення набору принципів для розробки та оцінки економічної політики, на основі зобов'язань урядів, і тих, що впливають з міжнародних угод (не тільки економічних).

— більш широке залучення зацікавлених сторін до участі в економічному управлінні.

Водночас лідерами змін можуть стати великі, глобальні та багатонаціональні корпорації, які мають великий вплив на економіку. Глобальний кодекс поведінки корпорацій на засадах гендерної рівності пропонують стандарти яких варто дотримуватись в компаніях та за якими можна оцінити прогрес щодо подання гендерного розриву. Набір принципів був розроблений на основі Жіночих Принципів Калверт (Calvert Women's Principles)²⁷⁴ у кооперації з Bay Area на основі щоквартальних круглих столів, проведених в період між 2008 і 2010 рр. Було виокремлено 7 ключових напрямів для реалізації політики гендерної рівності²⁷⁵:

Організації прийматимуть конкретні кроки для досягнення гендерної рівності шляхом прийняття і реалізації політики і практики в семи ключових напрямках:

1. Зайнятість і компенсації — розробка та імплементація внутрішніх політик, що усувають дискримінацію за ознакою статі в таких областях, як наймання, оплата праці та кар'єрне зростання.

2. Баланс життя-робота — передбачає можливість поєднання роботи і особистого життя, зокрема через запровадження гнучкої форми зайнятості, підтримки освіти і професійного розвитку²⁷⁶.

3. Здоров'я, безпека й свобода від насильства у тому числі в межах організації на всіх щаблях.

4. Рівна участь жінок і чоловіків в управлінні й керівництві (рис. 4).

5. Бізнес, ланцюжки поставок і практика маркетингу — основана на недискримінації, порядності та гендерній рівності.

6. Підвищення рівня обізнаності та залучення всіх членів спільноти, основане на запровадженні політики заохочення рівноправної участі в суспільному житті і ліквідації всіх форм дискримінації та експлуатації.

273 Balakrishnan R. and D. Elson 2008. "Auditing Economic Policy in the Light of Obligations on Economic and Social Rights". *Essex Human Rights Review* 5, no. 1: 1-19.

274 The Calvert Women's Principles A Global Code of Conduct for Corporations [On-line resource] — Retrieved from: http://pmayobre.webs.uvigo.es/06/arch/profesorado/evangelina_garcia/calvert.pdf

275 Gender equality principles — <http://genderprinciples.org/principles.php>

276 The economics of gender equality; a review of the literature in three propositions and two questions / Janneke Plantenga, Despina Doneva — Working Paper no 104. July 2015 [On-line resource] — Retrieved from: http://www.foreurope.eu/fileadmin/documents/pdf/Workingpapers/WWWforEurope_WPS_no104_MS207.pdf

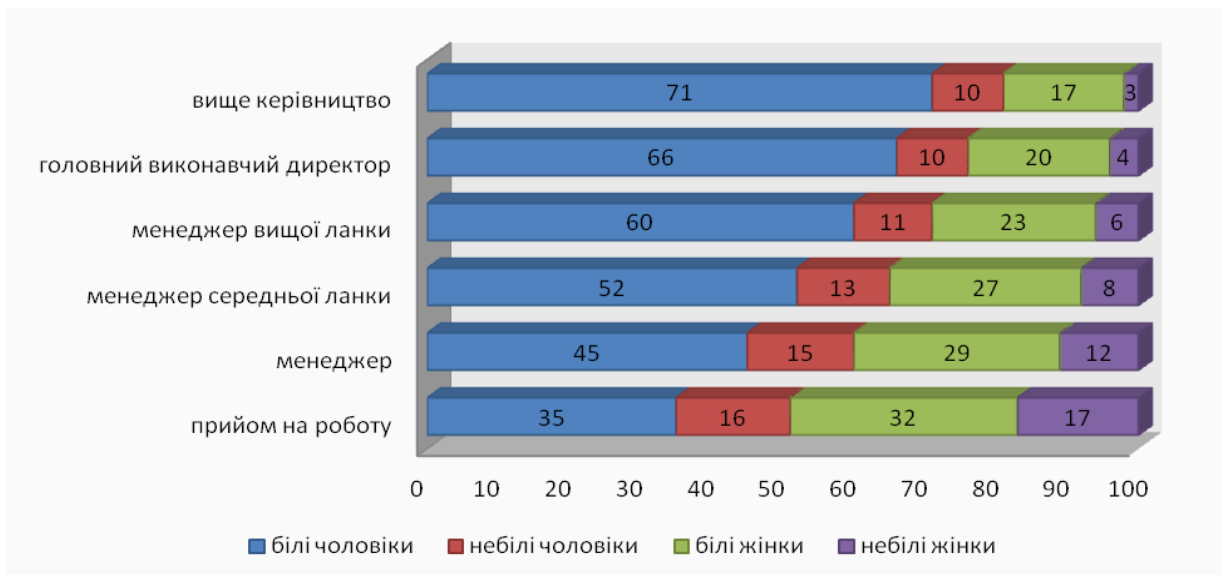

Рисунок 4. Розподіл працівників за статтю й расою залежно від щабля управління (дані 2016 р.)²⁷⁷

7. Лідерство, прозорість і підзвітність, як інструменти моніторингу дій щодо забезпечення гендерної рівності та їх ефективності на всіх рівнях — від топ-менеджменту до найманих працівників.

Під час останнього Всесвітнього економічного форуму (січень 2017) було сформульовано інструменти спрямовані на підвищення рівності в компаніях і організаціях у формі 23 ініціатив²⁷⁸ (табл. 1). У основу було покладено тезу, що “риба гниє з голови”, тож зміни повинні початися на верхніх щаблях та ініціюватися менеджерами та вищим керівництвом. Крім втілення гендерній рівноваги зверху-вниз необхідно виявити найбільш болючі гендерні проблеми в конкретній організації та встановити реалістичні цілі для їх подолання і створити систему моніторингу прогресу.

Прикладом може стати PricewaterhouseCoopers (PwC), діяльність яких останнє десятиріччя було присвячена створенню дружніх політик, що підтримують різноманіття²⁷⁹. Представник компанії каже про повільність змін та те що досягнення гендерної рівності потребує років та постійної роботи — наразі керівництво PwC складається із 10 чоловіків та 9 жінок.

Інший приклад — спроба вбудувати гендерну різноманітність та запровадження конкретних ініціатив для подолання нерівності — наприклад, подолання розриву в оплаті праці шляхом визначення єдиних смуг заробітної плати та забезпечення узгоджених процесів призначена заробітної плати; створення можливості додаткової відпустки чи грошової підтримки батькам в незалежності від їхньої статі тощо. Такі ініціативи повинні підкріплюватися освітньою та просвітницькою діяльністю в масштабі всієї компанії, зокрема щодо боротьби з

277 Women in the Workplace 2016 [On-line resource] — Retrieved from:

https://womenintheworkplace.com/Women_in_the_Workplace_2016.pdf

278 23 quick and easy ways companies can fight sexism [On-line resource] — Retrieved from:

<https://www.weforum.org/agenda/2017/03/23-things-companies-can-do-right-now-to-fight-sexism>

279 PwC diversity journey [On-line resource] — Retrieved from: <http://www.pwc.com/gx/en/diversity-inclusion/best-practices/assets/the-pwc-diversity-journey.pdf>

сексуальними домаганнями. Компанія Ernst & Young²⁸⁰ створила платформу гнучкого зв'язку для взаємодії між співробітниками для поліпшення комунікацій та покращення сприйняття жінок.

Таблиця 1.

Можливий план дій із запровадження недискримінаційного менеджменту

		Міркування	Планування	Впровадження	Підтримка змін
Фіксація та здійснення	1.1 Забезпечення зацікавленості топ-менеджменту				
	1.2 Розповідати про цілі та завдання				
	1.3 Виявлення гендерні нерівності у компанії				
	1.4 Визнання змін				
	1.5 Формулювання цілей і моніторинг успіхів				
Зміни та вбудовування	2.1 Подолання розриву у розмірі заробітної платні				
	2.2 Підвищення можливостей батьків				
	2.3 Оцінка прогресу й викладення її у звітах				
	2.4 Інвестувати в жінок				
	2.5 Запровадження “сліпий” відбір працівників				
	2.6 Підвищення обізнаності з гендерних питань				
	2.7 Подолання ефекту підтвердження стереотипів				
	2.8 Підготовка менеджерів до роботи зі змішаною командою				
	2.9 Створення власного прикладу				
	2.10 Висвітлення спроб домагань				
	2.11 Запровадження гендерної чутливості до корпоративної політики				
Зміна масштабу дій	3.1 Компанія зі зміни громадської думки				
	3.2 Співпраця із урядом та органами місцевого самоврядування				
	3.3 Партнерство й громадські ініціативи				
	3.4 Участь у освітніх програмах з гендерної рівності				
	3.5 Підвищення інформованості з гендерної рівності в галузі				
	3.6 Ініціювання гендерної рівності у ланцюгу поставників				
	3.7 Інвестування у жінок-підприємців				
	3.8 Створення нових платформ для просування гендерної рівності				

Також можна створити приклад для інших — вдалий приклад організації гендерної політики всередині організації може стати частиною корпоративної соціальної відповідальності — у тому числі через урізноманітнення постачальників, лобіювання, партнерство з благодійними організаціями та підтримку гендерної рівності в сфері освіти тощо. Прикладами таких компаній є #LikeAGirl та #ShareTheLoad від

280 Ernst&Young [On-line resource] — Retrieved from: <http://www.ey.com/gl/en/issues/business-environment/women-fast-forward>

Proctor & Gamble²⁸¹, що стали “вірусними” у 22 країнах світу та зібрав 65 мільйонів переглядів з моменту запуску. Ідея, що почалась висновком про те, що 70% дітей вважають домашні клопоти є праця жінок, змусила більше 2 мільйонів чоловік в Індії взяти на себе частину домашньої праці.

Як висновки наведемо основні причини, чому менеджмент на рівні міжнародних організацій та підприємств не може залишатись осторонь основних цілей сталого розвитку²⁸²:

технічні — необхідність врахування екологічних вимог та стандартів країн, в яких відбувається економічна діяльність фірми. Залучення все більшої кількості країн до міжнародних угод щодо регламентують використання природних ресурсів чи аспекти екологічного впливу виробництва/ продажу/ споживання знижують ефективність диверсифікації виробництв за країнами чи регіонами в залежності від особливостей правового клімату в них.

Європейським співтовариством визначено, наприклад, такі пріоритети у Стратегії 2020 : інтелектуальне зростання (Smart growth) — розвиток економіки оснований на знаннях та інноваціях; сталий розвиток (Sustainable growth) — найощадливіше використання ресурсів, зелені технології, як основа конкурентоспроможності економік; інклюзивне зростання (Inclusive growth) — розвиток економіки на основі високої зайнятості населення, поєднання соціального, економічного та територіального вимірів зростання;

економічні — збільшення цін на викопні копалини та інші ресурси в умовах посилення конкурентної боротьби спонукає до зменшення ресурсо- та енергомісткості виробництва. Попре потужне світове нафтове лобі розвиток альтернативних джерел енергії та можливості їх повсюдного використання набирає обертів;

соціальні — підвищення обізнаності населення щодо екологічних проблем та їх наслідків призвело до перегляду пріоритетів споживання у бік екологічно чистих, безпечних для здоров'я, придатних для переробки чи подальшого використання тощо (наприклад, акція від магазинів H&M “Close the loop” із продажу одягу, що створений з вторсировини);

іміджеві — загострення конкуренції при одночасній тенденції до стандартизації потреб та продуктів виводить на перший план новий зріз конкурентних переваг — екологічність та турбота про довкілля (прикладом є знецінення акцій корпорації Volkswagen після скандалу із підробки даних щодо викидів автомобілів однойменної марки. Після цього скандалу корпорація Toyota істотно покращила свої позиції на ринку, у тому числі в наслідок презентації автомобіля-гібриду, що використовував електрику та бензин, як пальне);

технологічні — розвиток технологій, який зокрема активно фінансується транснаціональними корпораціями (60-80% прикладних розробок у США та країнах Європи) призводить до появи нових технологій/ моделей/ товарів, які є більш енерго- та ресурсо ефективними, спрямовані на створення сучасних матеріалів та вписують-

281 #LikeAGirl / Always [On-line resource] — Retrieved from: <http://always.com/en-us/about-us/likeagirl-how-it-all-started>

282 Жарова Л.В. Міжнародний менеджмент як інструмент запровадження сталого розвитку / Жарова Л.В., Гавриляка Г.В., Серова Л.В. // Міжнародна науково-практ. конференція “STABICONsystems-2017”, м. Суми, 27-29 квітня, 2017.

ся в концепцію зеленої економіки (таке явище часткова пояснюється ефектом екологічної кривою С. Кузнеця). Фундаментальні дослідження, що є прерогативою держави, також спрямовані на забезпечення сталого зростання (див. Основні наукові напрями та найважливіші проблеми фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних і гуманітарних наук);

суспільно-спільні — проблема сталого (невиснажливого) використання спільних ресурсів (“Трагедія спільного”) може бути розв’язана в рамках теорій Р. Коуза — тобто через встановлення чіткого режиму використання таких ресурсів. Проблема погіршення екологічної привабливості через засмічення пластиком змушує багато країн, не залежно від рівня їхнього економічного розвитку, вводити обмеження на ввіз чи використання окремих видів пластику (наприклад, використання пластикових пакетів обмежено в Мексиці, Бангладеш, Руанді, США, Англії). Відсутність екологічних обмежень для виробництва до 2014 року в Китаї призвело до катастрофічного збільшення кількості смертей внаслідок екологічних факторів.

Цей перелік може бути продовжений та конкретизований, але вже зараз зрозуміло, що міжнародні компанії, не можуть залишатись осторонь від сучасних тенденцій та ігнорувати вимоги щодо сталого розвитку. Більш того, великі транснаціональні та багатонаціональні корпорації та стратегічні альянси мають достатньо ресурсів для того, щоб фінансувати та впроваджувати науководослідні роботи такої спрямованості, а також достатньо впливу на ринок та суспільну думку для формування поінформованості з екологічних питань та попиту на товари та послуги. Наголосимо, що сталий розвиток передбачає три виміри — економічний, екологічний та соціальний. А забезпечення реальної рівності, як підґрунтя для економічного зростання та підвищення ефективності роботи компанії, повинно відбуватися на принципах: недискримінації та рівності, забезпеченні мінімально необхідного рівня доходів, постійність та послідовність змін, максимальне використання всіх наявних ресурсів, робота на засадах підзвітності, прозорості та участі.

2.7. Устойчивое развитие приграничных регионов Украины²⁸³

Приграничные регионы занимают двойственное положение в экономическом пространстве государства, будучи одновременно и центром связей и периферией своего государства. Являясь периферией страны, приграничные территории становятся центром региона, жизнь которого определяется задаваемыми границей правилами. Кооперация между регионами нуждается в детальном изучении их особенностей и реальных характеристик для

283 Автор Андерсон Н.В.